

Είδος: Εφημερίδα / Ένθετο: **ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**
Ημερομηνία: **Σάββατο, 12-02-2011**
Σελίδα: 1
Μέγεθος: 1114 cm²
Μέση κυκλοφορία: 40890
Επικοινωνία εντύπου: (210) 9296001

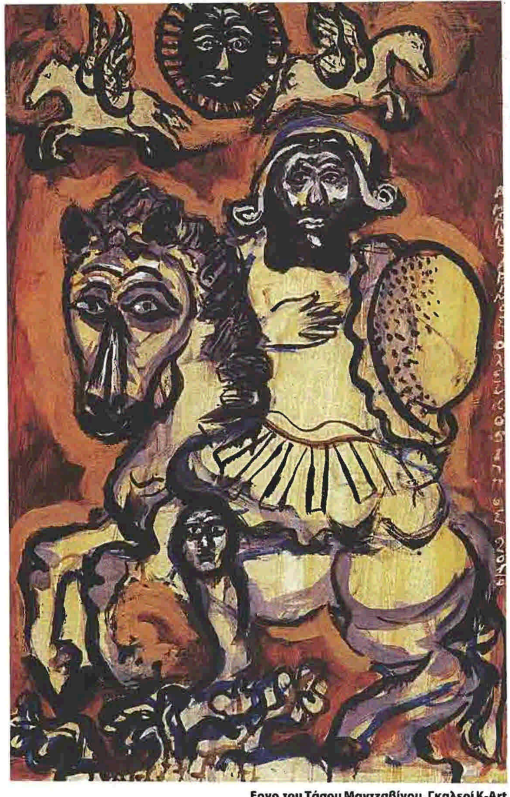
Λέξη κλειδί: **ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ**

Θεόδωρος Γρηγοριάδης
Ο παλαιστής και ο δερβίσης
εκδόσεις Πατάκη, σ. 317, € 15,65

Το δίπολο του τίτλου προειδοάζει για ένα μυθιστόρημα που εξελίσσεται μέσα από τον ανταγωνισμό ετερόνυμων και γειτονικών ελκτικών πεδίων. Τα συγκεκριμένα ετερόνυμα φαίνεται να υπαινίσσονται την αέναη αντιπαράθεση του υλικού με το πνευματικό. Ωστόσο, ένας τίτλος πλησιέστερος προς το περιεχόμενο του μυθιστορήματος θα είχε στη θέση του παλαιστή το πεχλιβάνης, αφού σε αυτό δεν γίνεται λόγος για τυχόντες παλαιστές, αλλά για εκείνους που, αλειμμένοι με λάδι, επιδίδονται στην ελεύθερη πάλη, όπου όλες οι λαβές, πλην της στραγγαλιστικής, επιτρέπονται. Τους γνωστούς ως πεχλιβάνηδες, που περιοδεύουν στα πανηγύρια και εντυπωσιάζουν με τη σωματική τους διάπλαση και ρώμη. Όσο για το δεύτερο σκέλος, αυτό μένει μετέωρο στην αμφισημία του. Θα μπορούσε να αναφέρεται, γενικώς, στον άντρα τον δερβίση και αϊσκή. Σε αυτήν, όμως, την περίπτωση δεν θα ήταν αντιθετικό το πεχλιβάνη, αλλά επιτακτικό της σημασίας του, οπότε στον τίτλο θα προηγούνταν. Και πράγματι, γύρω από έναν δερβίση πεχλιβάνη περιστρέφεται η μυθοπλασία. Ο τίτλος, ωστόσο, αναφέρεται στους μουσουλμάνους ασκήτες, τους, κατά κυριολεξία, δερβίσηδες, όπως εκείνος στο γνωστό διήγημα του Παπαδιαμάντη, «Ο ξεπεσμένος δερβίσης». Μένει, όμως, και στις δύο περιπτώσεις αδιευκρίνιστο για τι οί δερβίσηδες πρόκειται. Μήπως ανήκουν στο τάγμα των μπεκτασήδων, όπως εκάζει ο αφηγητής του Παπαδιαμάντη, παρότι τον συναντά στο Θησείο, δίπλα στους «Αέρηδες», που προεπαναστατικά λειτουργούσε ως τεκές των μεβλανάδων. Στην περίπτωση του μυθιστορήματος την απάντηση τη δίνει το όνομα του συγγραφέα στο εξώφυλλο. Ενα βιβλίο του Θεόδωρου Γρηγοριάδη δεν μπορεί παρά να έχει ομφαλό τη Βόρεια Ελλάδα. Κι αφού, αυτή τη φορά, διαλέγει για ήρωες πεχλιβάνηδες και δερβίσηδες, σημαίνει ότι εστιάζει στη Ροδόπη και στα χωριά των Πομάκων, όπου στήνονται πανηγύρια, με αφορμή τους αγώνες πάλης, δίπλα σε παλιούς τεκέδες μπεκτασήδων. Εκεί ακριβώς όπου, λόγω της εγγύτητας των αντιθέτων, ξεφυτρώνουν κάθε είδους δίπολα.

Το μυθιστόρημα ξεκινάει με μια εντυπωσιακή σκηνή πάλης ανάμεσα σε πεχλιβάνηδες. Κατακαλόκαιρο, παίζουν νταουλτζήδες και σίγουρα, ασχέτως αν δεν αναφέρεται, τους συνοδεύουν ζουρνατζήδες, ενώ στάζουν λάδι τα κορμιά των παλαιστών και ιδρώτα η αθηναία φωτογράφος που τους απαθανατίζει. Πολύ πιο εκρηκτικό από εκείνο του τίτλου εμφανίζεται το εναρκτήριο δίπολο του μυθιστορήματος. Είναι το δίπολο της πάλης στην αρένα και της κλινοπάλης, που τη διαδέχεται, παραπλήσιος σφοδρότητας. Αν και τον όρο κλινοπάλη τον χρησιμοποιούμε καταχρηστικά, αφού πρόκειται για μια ακόμη πάλη στο ύπαιθρο, με τους δύο «αιώνιους αντιπάλους» όρθιους. Εδώ, ο παλαιστής και η φωτογράφος δεν εκπροσωπούν μόνο το αρεσνικό και το θηλυκό ή τον μουσουλμάνο και τον χριστιανό αλλά και το δίπολο Τούρκου-Ελληνα, αφού ο παλαιστής του μυθιστορήματος δεν είναι ένας ντόπιος πεχλιβάνης αλλά ένα «θηρίον», γέννημα-θρέμμα της Αδριανούπολης, που είναι και η κύρια εστία του συγκεκριμένου λαϊκού αθλήματος. Αλλωστε, οι πεχλιβάνηδες αναβαθμίστηκαν σε τμήμα της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και με τη σφραγίδα της UNESCO αποδόθηκαν στην Τουρκία, λίγο πριν της καταχωριστεί και ο Καραγκιότσης. Μόνον οι δερβίσηδες έμειναν εκτός, αφού η γείτον χώρα, όχι μόνο δεν τους διεκδικεί, αλλά τους έχει πατάξει, για να εκουγχρονιστεί, μαζί με όλες τις αδελφότητες των σουφί. Η φωτογράφος κάνει ταξιδιωτικό ρεπορτάζ για ένα μεγάλο πανηγύρι της περιοχής, το οποίο ο συγγραφέας δεν ονοματίζει. Θα μπορούσε να πρόκειται για το παραδοσιακό, στο οροπέδιο Χιλιά, που γίνεται το πρώτο Σαββατοκύριακο του Αυγούστου. Σε κοντινή απόσταση βρίσκεται ο ιστορικός τεκές των μπεκτασή-

Έργο του Τάσου Μαντζαβίνου. Γκαλερί K-ART

Ερωτικά και άλλα δίπολα

Από την **Μ. Θεοδοσοπούλου**

δων δερβίσηδων και παραδίπλα διοργανώνεται το πανηγύρι των Πομάκων με ντόπιους πεχλιβάνηδες, που στήθηκε ως διαμαρτυρία για την άλωση από τους Τούρκους εκείνου στο Χιλιάδι. Καλός γνώστης της ιστορίας του τόπου ο συγγραφέας, επιλέγει τις κατάλληλες ψηφίδες, ώστε να αναδείξει στο μυθιστόρημά του το δίπολο των εκατέρωθεν εθνικισμών. Ετσι εξασφαλίζει μια επίκαιρη πολιτική πλευρά για το βιβλίο του, ταυτόχρονα, όμως, τα εζημμένα πνεύματα, που επικρατούν, και οι αγριότητες, που κατά καιρούς συμβαίνουν, συμβάλλουν στο σασπένς, δίνοντας στο μυθιστόρημα το επίχρισμα του αστυνομικού.

Με δίπολα και αδελφοποιήσεις στήνονται τα επί μέρους κεφάλαια, τα οποία, χρονικά, απλώνονται στην παρελθούσα δεκαετία, ενώ, τοπικά, εκτείνονται σε ολόκληρη τη Θράκη. Αλλωστε, «τι θα πει Δυτική και τι Ανατολική Θράκη; Ποιος μας χωρίζει; Όταν πλημμυρίσει ο Έβρος, έχει ανατολική και δυτική πλημμύρα», εξανίσταται ένας από τους θρακικούς ήρωες. Κάπως απλοϊκή δείχνει η κοσμοθεωρία του. Πόσο μάλλον, όταν πρόκειται για καθηγητή Βαλκανικής Ιστορίας του Δημοκρίτειου. Ομως την εκ-

στομίζει μια ώρα που πλαντάζει από έρωτα για τον Τούρκο παλαιστή. Συνολικά τέσσερις Έλληνες, δύο άντρες και δύο γυναίκες, είναι ερωτευμένοι μαζί του, εκτός από την πλειάδα αμφοτέρων των φύλων, που αρκούνται στην παροδική εμπειρία μιας κλινοπάλης. Αντίπαλο δέος στη σαρκική έλξη που ασκεί το «θηρίον», με τον όγκο του, τις οσμές και τις εκκρίσεις του, παρά την υπόσχεση του τίτλου, δεν πλάθεται. Η υπόσχεση, ωστόσο, εν μέρει εκπληρώνεται, αφού ο ένας άντρας εμφανίζεται ως μαθητευόμενος δερβίσης, ταλαντευόμενος ανάμεσα στο κάλεσμα των οσμάτων και το άλλο, το μυστικιστικό. Ακυρώνεται, πάντως, το δίπολο του τίτλου, που, όπως κάθε δίπολο, απαιτεί ίσης ισχύος πόλους. Το αποτέλεσμα είναι ολόκληρο το μυθιστόρημα να γέρνει προς το υλιστικό στοιχείο και να ανείτοι το μεταφυσικό.

Η αφήγηση παρακολουθεί τις διαδρομές των τεσσάρων, που, από τους διαφορετικούς τόπους διαμονής τους, σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Μακεδονία, ταξιδεύουν προς συνάντηση του παλαιστή. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αντιμετάθεση ανάμεσα στα ζεύγη ανδρών και γυναικών, τον σερετύπων φυλετικών ρόλων. Γεγονός που δηλώνεται και με τις επαγγελματικές τους ιδιότητες. Μια φωτογράφος και μια δημοσιογράφος ανταγωνίζονται με πάθος για τη νομή αυτού του, εξαιρετικού προδιαγραφών, σεξουαλικού αντικείμενου. Σε αντίθεση με τα επαγγέλματα των ανδρών, που είναι βοηθητικής φύσεως. Ένας διερμηνέας της ελληνοτουρκικής παλαίστρας και ένας διορθωτής βιβλίων διατηρούν μια αβρότητα κατά την ερωτική προσέγγιση, που, άλλοτε ποτέ, έθωραξετο χαρακτηριστικό του Γρηγοριάδη. Σε αυτούς υπερισχύει το πνευματικό στοιχείο, μόνο που, ως προς αυτό το σημείο, η μυθοπλασία αποδεικνύεται ελάχιστα πειστική. Ο ένας, εκτός από διερμηνέας, είναι και ερευνητής. Αναζητεί τα ίχνη του επαναστάτη οσείη Μπεντρεντίν, ο οποίος, στις αρχές του 15ου αιώνα, οραματίστηκε μια κοινωνία χωρίς κανενός είδους διακρίσεις. Διγενής ήταν εκείνος ο οσείη, όπως αποκαλύπτεται ότι είναι και ο παλαιστής. Υποτίθεται ότι πρόκειται για έναν λάβρο ερευνητή, ουσιαστικά, όμως, μόλις που αναφέρει δυο-τρεις φορές το όνομα του ερευνητικού του αντικείμενου, καθώς είναι δομημένος ολόκληρος στην ερωτική ηδονή. Όσο για τον δεύτερο, τον διορθωτή, αποκαλύπτεται μυθιστοριογράφος, με πρότυπο γραφή τα μυθιστορήματα του Γρηγοριάδη. Στις ιστορίες που γράφει, διαχέεται επιθυμία και φαντασιώσεις του, «κλέβοντας» τις ζωές των γύρω του. Λαθροχειρία το τελευταίο, θα το πληρώσει ακριβά.

Στο μυθιστόρημα δίνεται μια τετραμερής δομή, η οποία εμπίπτει να αναδείξει αυτό ακριβώς, το τελευταίο δίπολο της πραγματικής ιστορίας και της μετάπλασής της. Ωστόσο, το μυθιστόρημα, αφηγηματικά, παραμένει ενιαίο και το συγκεκριμένο εύρημα συμβάλλει μόνο στην πλοκή του μυθιστορήματος. Γνώριμος ο αφηγητής και από τα άλλα βιβλία του Γρηγοριάδη, με το ίδιο πάντοτε γλωσσικό αισθητήριο, που κινείται ανάμεσα στην ποίηση και την τρέχουσα δοκιμαστική αργκό, παρεμβαίνει, απευθυνόμενος στον αναγνώστη. Σε πρώτο πληθυντικό πρόσωπο σχολιάζει ή και επικροτεί τις ενέργειες των ηρώων. Όσο για το δίπολο του τίτλου, η μεν ερωτική κραιπάλη αποτελεί το κυρίως θέμα, υστερώντας, όμως, ως προς τις περιγραφές, δεδομένου ότι στις κορυφώσεις παρεισχύει ο αφηγητής και «κβέβει» τις σκηνές στα καλύτερα. Η δε μεταρσίωση, που αναμένεται μέσα από τον ανατολικό μυστικισμό, πραγματοποιείται μόνο σε δύο σκηνές. Η μια περιγράφει τον μαθητευόμενο δερβίση, ύστερα από ατελείωτες προσπάθειες, να κατορθώσει να στροβιλιστεί σαν γνήσιος μεβλάνας. Ενώ, στην άλλη, ο συγγραφέας αναπαλάει παραστατικά μια παλαιά λαϊκή παράδοση από την περιοχή της Ξάνθης, γνωστή ως «άφος της νύφης». Μια γυναίκα, από εκείνες που μένουν προσωλημένες σε έναν μόνο άνδρα, όταν εκείνος την εγκαταλείπει για να ακολουθήσει το κάλεσμα των σουφί, έχει μια μυστικιστική εμπειρία τελείωσης, αντίστοιχη με «της νύφης».

Τελικά, όταν η Αθήνα δεν εμπνέει ούτε ένα διήγημα, όπως δηλώνει ο επίδοξος μυθιστοριογράφος του βιβλίου, ευτυχώς που υπάρχουν και οριζόμενοι συγγραφείς της περιφέρειας που αντλούν ακόμη από τα μέρη τους, όπου ο υδροφόρος ορίζοντας δεν απειλείται με εξάντληση. □